

ΤΑΞΗ: Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Επιμέλεια διαγωνίσματος: ΧΡΗΣΤΑΚΗ ΚΑΤΕΡΙΝΑ

Κείμενο 1

AI vs. Άνθρωποι: Η φράση που μας δίνει πάντα το προβάδισμα απέναντι στα ρομπότ

Ο δισεκατομμυριούχος Mark Cuban, ένθερμος υποστηρικτής της τεχνητής νοημοσύνης, υποστηρίζει ότι η μεγαλύτερη ανθρώπινη υπερδύναμη απέναντι στην τεχνητή νοημοσύνη δεν είναι η γνώση, αλλά η σεμνότητα να παραδεχόμαστε τι δεν ξέρουμε.

«Η μεγαλύτερη αδυναμία της τεχνητής νοημοσύνης είναι η αδυναμία της να πει “δεν ξέρω”», δήλωσε ο Mark Cuban. Με βάση τόσο τη δική του εμπειρία με εργαλεία AI όσο και τις ιστορίες απογοητευμένων χρηστών, έχει δίκιο. [...]

Αυτή η ικανότητα ονομάζεται από τους ψυχολόγους «διανοητική ταπεινότητα» και θεωρείται βασικό συστατικό της εξαιρετικής ανθρώπινης νοημοσύνης. [...] Όπως εξηγεί ο καθηγητής Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Duke, Mark Leary, «όσοι έχουν υψηλή διανοητική ταπεινότητα εμφανίζουν μεγαλύτερη περιέργεια για γνώση και νέες ιδέες. Τους αρέσει να σκέφτονται περισσότερο σε σχέση με εκείνους που έχουν χαμηλή».

Με άλλα λόγια, το «δεν ξέρω» είναι ο κινητήρας που μας ωθεί να αναζητούμε νέες πληροφορίες και να συνδυάζουμε υπάρχουσες γνώσεις με νέους τρόπους.

Όλα αυτά δείχνουν ότι ο Mark Cuban ίσως έχει δίκιο. Η τεχνητή νοημοσύνη πιθανότατα θα μας ξεπεράσει στη συγκέντρωση και ανάλυση δεδομένων. Αλλά απέχει πολύ από την ευελιξία, την περιέργεια και τη δημιουργικότητα που μας χαρίζει η ικανότητα να παραδεχόμαστε «δεν ξέρω».

Για τους επιχειρηματίες που θέλουν να παραμείνουν σχετικοί στην εποχή της AI, το κλειδί ίσως δεν είναι μόνο τι γνωρίζουν, αλλά και η διανοητική ταπεινότητα να παραδεχτούν τι δεν γνωρίζουν. Το προβάδισμα απέναντι στα ρομπότ μπορεί τελικά να εξαρτάται από αυτήν ακριβώς την ανθρώπινη υπερδύναμη.

*Fortune Greece (ελληνική έκδοση του διεθνούς κορυφαίου οικονομικού περιοδικού Fortune),
17 Σεπτεμβρίου 2025 (διασκευασμένο)*

Κείμενο 2

Γιατί η τεχνητή νοημοσύνη δεν καταργεί την αριστεία

Όταν όλοι γίνονται «σούπερ» «...και όταν όλοι θα είναι σούπερ... κανένας δεν θα είναι». Η φράση του Συνδρόμου (Syndrome) στην ταινία «Οι Απίθανοι» ειπώθηκε ως μία κινηματογραφική απειλή. Σήμερα

ακούγεται σχεδόν σαν προφητεία. Ο κακός της ιστορίας δεν θέλει να καταστρέψει τους σούπερ ήρωες. Θέλει να τους ακυρώσει. Σκοπός του είναι να μοιράσει τις υπερδυνάμεις σε όλους.

Δύο δεκαετίες μετά, το σενάριο αυτό δεν μοιάζει πια ένα απλό κινηματογραφικό σενάριο. Η τεχνητή νοημοσύνη δίνει σε εκατομμύρια ανθρώπους δυνατότητες που μέχρι χθες απαιτούσαν χρόνια εκπαίδευσης: να γράφουν κείμενα, να αναλύουν δεδομένα, να σχεδιάζουν, να προγραμματίζουν, να ερευνούν. [...]

Ορισμένοι φοβούνται ότι η τεχνητή νοημοσύνη θα κάνει όλους ίδιους. Το πιθανότερο είναι το αντίθετο. Θα δημιουργήσει ένα ακόμη βαθύτερο χάσμα, όχι μεταξύ ανθρώπων και μηχανών, αλλά μεταξύ ανθρώπων που σκέφτονται και ανθρώπων που απλώς παράγουν.

Σε αυτό το νέο περιβάλλον, η διαφορά θα καθορίζεται από τέσσερις ικανότητες. Πρώτον, στα ερωτήματα. Η τεχνητή νοημοσύνη μπορεί να απαντά, αλλά ο άνθρωπος είναι εκείνος που θέτει το ερώτημα. Η ικανότητα να ορίζεις σωστά το πρόβλημα καθορίζει και την ποιότητα της λύσης. Δεύτερον, στην κρίση. Η παραγωγή περιεχομένου μπορεί να αυτοματοποιηθεί. Η ευθύνη της επιλογής όχι. Κάποιος πρέπει να αποφασίσει τι αξίζει, τι είναι σωστό και τι έχει νόημα. Τρίτον, στη σύνθεση. Οι αλγόριθμοι συνδυάζουν μοτίβα δεδομένων. Ο άνθρωπος όμως μπορεί να συνδέσει εμπειρία, αξίες, ιστορικό πλαίσιο και προσωπικό βίωμα. Η διεπιστημονική σκέψη γίνεται ολοένα και πιο πολύτιμη. Τέταρτον, στην ταυτότητα. Η αυθεντική φωνή δεν παράγεται με αλγόριθμο. Χτίζεται με χρόνο, επιλογές και συνέπεια. [...]

Σε έναν κόσμο όπου όλοι μπορούν να παράγουν περιεχόμενο, σπάνια δεν θα είναι η τεχνική δεξιοτητα. Σπάνια θα είναι: η καθαρή σκέψη, η βαθιά γνώση, η διανοητική τόλμη, η ικανότητα να παίρνει κανείς θέση, η συνέπεια λόγων και πράξεων. Η υπεροχή δεν θα μετριέται πλέον με όρους ταχύτητας ή τεχνικής αρτιότητας, αλλά με όρους κατεύθυνσης και ευθύνης. Η τεχνητή νοημοσύνη δεν σκοτώνει την αριστεία. Σκοτώνει τις ψευδαισθήσεις περί αριστείας. [...] Η τεχνητή νοημοσύνη δεν καταργεί την αριστεία. Τη μετατοπίζει: από την εκτέλεση στη σκέψη, από την παραγωγή στην πρόθεση, από την τεχνική δεξιοτητα στην ανθρώπινη ποιότητα.

Του Γεράσιμου Τζιβρά, Ναυτεμπορική, Σάββατο, 14 Μαρτίου 2026 (διασκευασμένο)

** Ο Γεράσιμος Τζιβράς είναι υποψήφιος διδάκτορας του Τμήματος Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου.*

Κείμενο 3

Ο Ψεύτης

Ο Χέρμπι είναι ένα ρομπότ που κατά την κατασκευή του από λάθος απέκτησε την ικανότητα να διαβάζει τις σκέψεις των ανθρώπων και να τους λέει μόνο αυτά που θέλουν να ακούσουν. Παραπέμπεται, λοιπόν, για διερεύνηση στην ψυχολόγο των ρομπότ, Δρ. Κάλβιν. Ο Μίλτον Ας είναι ο νεότερος Διευθύνων Σύμβουλος μεγάλης εταιρείας Ρομπότ.

«Μπορώ να διαβάσω τις σκέψεις σας, βλέπετε», συνέχισε το ρομπότ. [...]

[Η Σούζαν Κάλβιν] αισθάνθηκε το πρόσωπό της να κοκκινίζει και ύστερα σκέφτηκε αλαφιασμένα: *θα πρέπει να γνωρίζεις!*: «Υποθέτω πως θα με θεωρείς ανόητη.»

«Όχι! Είναι φυσιολογικό συναίσθημα.»

«Ίσως για αυτό να είναι και τόσο ανόητο.» Η μελαγχολία στη φωνή της έπνιγε οτιδήποτε άλλο. Κάτι από τη γυναικεία φύση της διαπέρασε την επιστήμονα. «Δεν είμαι αυτό που θα ονόμαζε κανείς... ελκυστική. Ούτε είμαι νέα» [...]

«Κάνετε λάθος! Θα μπορούσα να σας βοηθήσω αν με αφήνατε... Γνωρίζω τι σκέφτονται οι άλλοι – ο Μίλτον Ας, για παράδειγμα...Είναι ερωτευμένος μαζί σας» είπε ήρεμα το ρομπότ.

Για ένα ολόκληρο λεπτό, η Δρ. Κάλβιν δε μιλούσε, μα απλώς κοιτούσε έκπληκτη. Ύστερα είπε: «Κάνεις λάθος! Πρέπει να κάνεις λάθος! Πώς είναι δυνατόν;»

«Και όμως, είναι.»

[Σύντομα αποκαλύφθηκε ότι ο Χέρμπι έλεγε ψέματα και ότι ο Μίλτον Ας δεν ήταν ερωτευμένος μαζί της... Η Δρ. Κάλβιν εξοργίστηκε... Ο Χέρμπι ήξερε το λάθος που είχε γίνει κατά την κατασκευή του και μπορούσε να διαβάσει τις σκέψεις των ανθρώπων. Οι κατασκευαστές του μαζί με την Δρ. Κάλβιν τον ρωτούσαν επίμονα ποιο είναι αυτό το λάθος.]

[Τότε η Δρ. Κάλβιν βρήκε την ευκαιρία να εκδικηθεί τον Χέρμπι...]: «Δεν μπορείς να τους πεις (το λάθος που έχουν κάνει)» συνέχισε η ψυχολόγος «επειδή αυτό θα τους πλήγωνε και δεν πρέπει να πληγωθούν. Μα, αν δεν τους το πεις, θα τους πληγώσεις, άρα πρέπει να τους το πεις...»

Ο Χέρμπι κόλλησε πάνω στον τοίχο κι εκεί έπεσε στα γόνατα. «Σταματήστε!» στρίγγλισε. «Κλείστε το μυαλό σας! Είναι γεμάτο πόνο, ανικανοποίητες επιθυμίες και μίσος! Δεν το ήθελα, σας λέω! Προσπάθησα να βοηθήσω! Σας είπα αυτό που θέλατε να ακούσετε. Έπρεπε να το κάνω!»[...] Ο Χέρμπι ούρλιαξε! Ήταν το σφύριγμα ενός φλάουτου, μεγεθυμένο πολλές φορές... Όταν τελικά έσβησε, ο Χέρμπι κατέρρευσε και μετατράπηκε σε ένα διπλωμένο, ακίνητο σωρό από μέταλλο.

Η Σούζαν Κάλβιν ξέσπασε σε ένα άγριο γέλιο που συντάραξε το κορμί της. «Δεν είναι νεκρός – απλώς παραφρόνησε. Τον έθεσα αντιμέτωπο με ένα άλυτο δίλημμα, και κατέρρευσε. Μπορείτε να τον χρησιμοποιήσετε για παλιοσίδερα – επειδή δεν πρόκειται να μιλήσει ποτέ ξανά.» [...]

Η Σούζαν Κάλβιν ανέκτησε ένα μέρος της ψυχικής της ισορροπίας. Έστρεψε τα μάτια προς τον νεκροζώντανο Χέρμπι...[...] Μέσα απ' όλες τις φουρτουνιασμένες σκέψεις της, μόνο μια απεριγράπτη πικρή λέξη βγήκε από τα χείλη της: «Ψεύτη!»

Ισαάκ Ασίμωφ, Εγώ, το Ρομπότ, εκδόσεις ANUBIS, 2025

A1. Να αποδώσετε σε 50 – 60 λέξεις την ποιότητα της «υπερδύναμης» του ανθρώπου έναντι της Τεχνητής Νοημοσύνης, όπως αναδεικνύεται στο κείμενο 1.

Μονάδες 20

B1. Με βάση το Κείμενο 2 να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου ως σωστές ή λανθασμένες, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε περίοδο, τη λέξη Σωστό ή Λάθος:

1. Ο αρθρογράφος του κειμένου 1 επικαλείται τον Μάρκ Κιούμπαν, ένθερμο υποστηρικτή της Τεχνητής Νοημοσύνης, για να ενισχύσει τη θέση του υπέρ της υπεροχής του ανθρώπου έναντι της τεχνητής νοημοσύνης.
2. Η «διανοητική ταπεινότητα» ωθεί τον άνθρωπο στην αναζήτηση και τη γνώση. (Κείμενο 1)
3. Οι επιχειρηματίες που έχουν επίγνωση της ισχύος του AI προσλαμβάνουν εργαζόμενους που δεν έχουν γνώσεις, για να μπορέσουν να εξελιχθούν. (Κείμενο 1)
4. Ο συγγραφέας του κειμένου 2 στον πρόλογο επικαλείται τη φράση του Συνδρόμου στην ταινία «Οι Απίθανοι» «...και όταν όλοι θα είναι σούπερ... κανένας δε θα είναι», για να εισάγει αποτελεσματικά στο θέμα του κειμένου, που είναι ότι η Τεχνητή Νοημοσύνη οδηγεί στη μαζοποίηση.

5. Στο απόσπασμα του κειμένου 2: «να γράφουν κείμενα, να αναλύουν δεδομένα, να σχεδιάζουν, να προγραμματίζουν, να ερευνούν» ο συγγραφέας χρησιμοποιεί ασύνδετο, για να πυκνώσει τις δυνατότητες που προσφέρει η τεχνητή νοημοσύνη στον άνθρωπο.

Μονάδες 10

B2. Ποιο είναι το επιχείρημα που διατυπώνεται στην τέταρτη παράγραφο του Κειμένου 2 [«Σε αυτό το νέο περιβάλλον ... και συνέπεια.»] (μονάδες 3). Με ποιον τρόπο οργανώνει ο αρθρογράφος τη σκέψη του (μονάδες 7) στη συγκεκριμένη παράγραφο;

Μονάδες 10

B3. α) Στην πρότελευταία παράγραφο του κειμένου 1 ο συγγραφέας δεν διατυπώνει τις απόψεις του με τον ίδιο βαθμό βεβαιότητας [«Όλα αυτά δείχνουν ότι ο Mark Cuban ... δεν ξέρω.»]. Να αποδείξετε την παραπάνω τοποθέτηση με κειμενικές αναφορές (ρηματικές φράσεις/εγκλίσεις, επιρρηματικές φράσεις, σημεία στίξης) (μονάδες 2). Ποιο επικοινωνιακό αποτέλεσμα έχει ο διαφορετικός βαθμός βεβαιότητας με τον οποίο διατυπώνει τις θέσεις του ο συγγραφέας στο απόσπασμα (μονάδες 5); Συσχετίστε την απάντησή σας με το νόημα των συγκεκριμένων σημείων.

Μονάδες 7

B3. β) Αφού αποδείξετε τον ρόλο της τελευταίας παραγράφου του κειμένου 2 ως προς την οργάνωσή του (μονάδες 2), να αναφέρετε δύο γλωσσικές επιλογές με τις οποίες επιτυγχάνεται η πρόθεση του συγγραφέα σε αυτήν να πείσει και να ευαισθητοποιήσει (μία γλωσσική επιλογή για κάθε πρόθεση), εξηγώντας παράλληλα τη λειτουργία τους. (μονάδες 6).

Μονάδες 8

Γ. Στο κείμενο 3 η αδυναμία του Χέρμπι και τα συναισθήματα της Σούζαν Κάλβιν οδήγησαν στη σύγκρουση των δύο κόσμων, της τεχνολογίας και της ανθρώπινης φύσης, μία σύγκρουση που απέδειξε την αδυναμία της τεχνικής έναντι του ανθρώπου. Ερμηνεύστε την παραπάνω θέση αξιοποιώντας τρεις κειμενικούς δείκτες του κειμένου. Αν ήσασταν στη θέση της Σούζαν Κάλβιν θα αντιδρούσατε με τον ίδιο τρόπο; (150-200 λέξεις)

Μονάδες 15

Δ. Οι συγγραφείς του κειμένου 1 και του κειμένου 2 πιστεύουν ότι ο άνθρωπος υπερέχει της Τεχνητής Νοημοσύνης. Γενικότερα, όμως, οι ανησυχίες για την εφαρμογή της προβληματίζουν τον σύγχρονο κόσμο. Ποιοι είναι κατά τη γνώμη σας οι κίνδυνοι που εγκυμονεί η επανάσταση της Τεχνητής Νοημοσύνης και ποια πιστεύετε ότι είναι τα δικά μας ανθρώπινα χαρακτηριστικά που μας «δίνουν το προβάδισμα» απέναντι «στα ρομπότ»; Υποθέστε ότι εκφωνείτε ομιλία σε μία εκδήλωση του σχολείου σας με θέμα «Η επανάσταση της Τεχνητής Νοημοσύνης». (350 – 400 λέξεις)

Μονάδες 30

ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ!!!